

Nabycie pieniędzy.

94. Iż temi czasy iest tego pilna potrzeba Nam i Rzeczypospolitej Naszej, przeto zezwoleniem wszech stanów, tak duchownych iako świeckich rad Naszych koronnych i posłów ziemskich postanawiamy, aby było Nam wolno, iakoż iuż **authoritate huius conventus** wolno Nam będzie **pro hac una vice tantum**, na imiona stołu Naszego królewskiego iakimkolwiek obyczaiem na zastawę, iakobyśmy narychlej dostać mogli, nabyć pięci kroć sta tysięcy złotych monety liczby polskiej. Tak iż tą konstytucją warowno będzie każdemu ktoregożkolwiek stanu człowiekowi, ktokolwiek Nam na tę potrzebę Rzeczypospolitej tej summy, abo **in toto**, abo **in parte**, będzie pożyczyć chciał. Tylko żebyśmy dóbr Naszych żadnemu **ex ducali genere, in possessionem** nie dawali. A k'temu żebyśmy nie na zamki główne abo sądowe, ani na Wielkie Rządy, ani na ziemię sandomierską tych pieniędzy brali. A pozwolenie pierwsze parczowskie około dostania i pożyczania trzy kroć sta tysięcy złotych wniwecz obracamy i dożywocia na przereczone imiona Nasze królewskie, które za terażniejszą uchwałą sejmową zastawiamy, żadnemu dawać nie będziemy. Ponieważ że na wypłacenie tej zastawy stany wszystkie tak duchowne iako i świeckie, rady i posłowie ziemscy podatek terażniejszy uradzili, który ninacz innego obracać być nie ma, iedno na wypłacenie tych pieniędzy, którekolwiek za konstytucją terażniejszą sejmową weźmiemy.

Odłożenia do przyszłego sejm u innych spraw.

95. Iż prze wielkość spraw i skrócenie czasu ku innym sprawom Naszym i Rzeczypospolitej Naszej, inne rzeczy, które się tu skończyć miały, wedle dwuletniej piotrkowskiej i łódzkiej konstytucji, przez ten czas się tu nie skończyły, wszystkie takie rzeczy, żadnych nie wymuiąc a w mocy zostawując, z tymi warunki iako były na ten sejm odłożone, które się iednokolwiek tu słusznie i przystoinie kończyć miały i tak **publice** z odłożenia tychże sejmów, iako też **pri- vatim** z pozwow ku exekucji **inter privatos**, o ewikcją summ abo dóbr, na ten sejm przypadły abo przypaść miały, mocą i uchwałą sejm u niniejszego przekładamy. I w opisanym porządku i mocy, aby nic w **translati**s nie poszło, zostawiamy do blisko przyszłego sejm u koronnego. Który złożyć spoinie, tak Polakom iako Litwie, dla spraw uniej i exekucji będziemy powinni przed Wielkanocą roku przychodzącego 1566, na czas i miejsce, gdzie się Nam i radom Naszym naśluszniejszy będzie zdać. Na które **ordines** litewskie zwiedziemy, aby iuż exekucja się stała uniej państw tych oboiga, i wszem innym sprawom koronnym w konstytucjach opisanym.

96. A tamże też mamy należeć obyczaj z pany radami Naszymi, iakoby ludzie dobrze zasłużeńi Rzeczypospolitej, zapłatę cnotliwych zasług mieli, wedle konstytucji warszawskiej.

97. A dla lepszej pewności tego wszystkiego pieczęć Naszą przycisnąćśmy kazali. Dan w Piotrkowie na sejmie koronnym w sobotę przed Kwietną Niedzielą [14 IV] ^Proku Pańskiego tysięcznego pięćsetnego sześćdziesiątego piątego, a panowania Naszego trzydziestego szóstego^P. Na własne Króla Jego Miłości rozkazanie.

II. O SKŁADZIECH I STARYCH DROGACH

Zygmunt August, z łaski Bożej Krol Polski, Wielkie Książę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie etc. pan i dziedzic.

1. Oznajmujem wszem i każdemu z osobna ktoregożkolwiek stanu, przełożęństwa i urzędów ludziom, do których wiadomości to pisanie Nasze doidzie, gdyżeśmy na niniejszym sejmie koronnym piotrkowskim, między innemi rzeczami w rząd a sprawę swą wszystkie składy mieiskie, od Przodków Naszych i Nas samych nadane, i drogi do nich zwykłe i starodawne, przy- wileiami mieiskimi opisane, w mocy swej zachowali. Tedy ie teraz za radą panow rad Naszych i za pozwoleniem posłów ziemskich, na terażniejszym sejmie wspołek z Nami będących opisujemy. Aby każdy, komu potrzeba, o tych składziech i starych drogach wiedział i tak się na

^{P-P} *W Ossol.*: Roku Pańskiego MDLV, a panowania Naszego XXXVI.

nich sprawował, iako opisuiemy, a iako które miasto swe przywileie ma, nic nie derogując, iednak przedsię prawom i postępkom prawnym, które między sobą niektóre miasta i miasteczka około tych składów i dróg maią, alboby potym jeszcze słusznie mieć mogli. Naprzód:

W Małej Polszcze wojewodztwa krakowskiego:

2. Mieszczanie krakowscy.

Ukazali przywilej Władysława książęcia na skład, którym maią nadanie to, aby każdy kupiec, przekupień, któryby z Węgier abo z Sącza abo inszego królestwa przywiózł do Krakowa miedź, nie przedawał iej żadnemu człowiekowi obcemu, tylko mieszczanom krakowskim. Ażeby też nie śmiał żaden z Krakowa wyieżdżać, aż pierwej przedawszy towary. Też w tym liście inhibicyja, aby żaden kupiec z Węgier i z Sącza, abo z inszego królestwa nie śmiał z miedzią i z inszym towarem, ani wodą ani ziemią, minąwszy Kraków, do Torunia ieżdżić. O czym szerzej ten isty przywilej ich świadczy, który dan iest w Krakowie **in anno** 1306.

3. Ciż mieszczenie krakowscy.

Ukazali przywilej króla Ludwika, roku Pańskiego 1372 dany, którym maią nadanie, aby wszelakie kupie albo towary, ktoreby były z Prus a mianowicie z Torunia, do Krakowa przywiezione, były tam w Krakowie złożone, przedawane, aby ich stamtąd dalej nie wożono.

4. Ciż mieszczenie.

Ukazali przywilej krola Kazimierza, roku Bożego 1354, którym to nadanie maią, aby kupcy cudzoziemscy, ktorzybykolwiek z jakimkolwiek towarem do Krakowa przyiechali, nie śmieli jeden drugiemu towaru przedawać, ale żeby tylko towar swój mieszczanom krakowskim abo którymkolwiek poddanym Naszym przedawali. K'temu płotno wszelakie, ktorekolwiekby skądkolwiek było przywieziono, a mianowicie płotno Gołcz¹, aby było na wielki łokieć przedawane, krom płótna czarnego, które na mały łokieć, **sub poenis in eodem privilegio descriptis**, przedawane być ma.

5. Ciż mieszczenie krakowscy.

Ukazali mandat króla Kazimierza, który rozkazuje im, aby takowe kupce cudzoziemce, ktorzyby krom głównych iarmarkow, wespołek z sobą społem w Krakowie handlowali, a nie z mieszczany krakowskimi, aby ie hamowali, arestowali i dobra ich skarbowi Naszemu konfiskowali. Data mandatu tego 1451.

6. Ciż mieszczenie krakowscy.

Ukazali przywilej króla Kazimierza, roku 1457 dany, którym krol Kazimierz rozkazuje pod winą w przywileiu opisaną, aby żaden Noremberczanin albo inszy obcy kupiec nie śmiał w Krakowie, krom głównych iarmarkow, towarow swych przedawać, przeciw przywileiom pierwszym mieszczan krakowskich.

7^a. Ciż mieszczenie krakowscy.

Ukazali przywilej króla Kazimierza roku 1473, w którym krol Kazimierz rozkazuje, aby każdy ze wszystkich miast i miasteczek w Królestwie Polskim, iadąc kędyżkolwiek, żeby Krakowa nie miiął, a zwłaszcza którzy iadą do Śląska abo ze Śląska, maią starymi i dawnymi drogami iachać na Kraków, a tam składowi dosyć czynić. Także kupcy z Węgier, nie gdzie indziej, iedno w Krakowie maią kupi swych skład mieć i tamże kupie swe przedawać i insze rzeczy ku potrzebie swojej sprawować, **sub confiscatione omnium bonorum**.

8. Ciż mieszczenie krakowscy.

Ukazali list króla Kazimierza, roku 1451 pisany, a przez króla Alexandra 1504 potwierdzony na skład soli, tym obyczaiem, aby w miasteczku Miechowie sol w bałwanach nie była

^a W VL błędnie, powtórnie: 6.

¹ Gołcz — gatunek płótna lnianego (S.B. Linde, Słownik, t. II, s. 85).

przedawana, ani jej tam żaden skład był, naprzeciwko składowi, który należy staremu obyczajowi krakowskiemu. Także **sal centenariatus**, którą przywożą z Wieliczki do Miechowa, nie ma być przedawana, iedno w targowe dni, pod winą w przywileju opisaną. Także **in oppidis Slomnicensis et Prosovicensis** i kędyżkolwiek iedno indziej u sąsiadów, **non debet vendi sal centenariatus**, iedno targowe dni.

9. Ciż mieszczenie krakowscy.

Ukazali list węgierskiej i polskiej krolowy, roku 1372, na skład w Krakowie, iż im wolno rozmaitych kupi przychodzących z rozmaitych krain, skład mieć w Krakowie na wieczność.

10. Miasto sądeckie.

Mieszczenie sądeckcy ukazali list Nasz, który otrzymali roku 1554, iż mogą mieć na wieczność skład w swoim mieście soli, która przez poddane spiskich Naszych miast, z żup Naszych bocheńskich docześnie była wywożona, tak iż iuż nie Spiszanie, ale przerzeczoni mieszczenie sądeckcy, ci tylko którzy mieiskie prawa mają a nie inni żadni, sol przerzeczoną za takim płaceniem i pieniędzmi, iako przez spiskie miasta była płacona, w żupach Naszych bocheńskich kupowali i onę do Sącza wozili, i tam ją składali i dostatek jej tak Spiszanom iako i innym wszystkim zawżdy gotowali, przedawali abo za inne kupie, wedle zmów a targów, przemieniali; i dana tymże listem wolność Spiszanom i wszystkim innym za Sączem mieszkającym, aby tę sol z Sączu wywozili i ku pożytkom swym obracali. Postanowiło się k'temu tymże przywilejem, aby Spiszanie i inszy z dolnych krajów węgierskich żelazo, miedź i inną spiżę, iako na tymże przywileju opisano iest, formowaną i nie formowaną, do Królestwa Naszego wożący, nie gdzie indziej, iedno w mieście sądeckim składali i przedawali. A nie dalej z rzeczami i kupiami przerzeczonymi ieździli, abo też drogami krzywymi ku przekazie i szkodzie składowi sądeckiemu ieździli, pod aresztowaniem i utraceniem rzeczy przeciwko takim, którzyby się co innego uczynić ważyli. Iako o tym wszystkim szerzej przywilej ich świadczy i opisuje.

11. Miasto Oświęcim.

Mieszczenie oświęcimscy ukazowali przywilej księcia Mieszka Opolskiego i pana Cieszyńskiego, **de data apud Oświęcim** 1291 na skład w mieście swym oświęcimskim soli i ołowiu, bez szkody inszych miast, iako też temu składowi gdzie indziej równy iest, nic nie przyczyniając ani umniejszając. A pożytek, który książę miało z ołowiu, na pożytek mieiski oddał i k'temu przydał **marcam argenti usualis**, z przekupniów albo z prasolów solnych, którą z zwyczajui płacili na rok. A ten list potwierdził krol Kazimierz na wieczne czasy, **de data Cracoviae, feria tertia proxima post Dominicam Reminiscere**, [19 III] anno 1454, iako ten list i konfirmacja szerzej w sobie obmawia.

12. Ciż mieszczenie oświęcimscy:

Ukazali list Nasz **de data in conventu Regni generalis Varsaviensis die 4 Januarii anno Domini 1564**, żeby wszyscy kupcy i furmani i każdy z nich z osobna, od publikacyi tego listu i potym zawżdy przyszlęmi czasy oświęcimskiego miasta i ich składu nie miał i do żadnych innych miast kupować soli nie ieździł, iedno do Oświęcimia, abo na iego skład. Czego ieśliby się kto inaczej ważył omiać Oświęcim i skład iego, tedy taki każdy, tak na drogach iako i w mieściech zastany, sol, którą powiezie, tracić będzie. Której połowica do zamku oświęcimskiego, a połowica rajcom oświęcimskim na poprawę miasta być ma.

13. K'temu opatrzyło się to tymże listem, aby ludzie Nasi^b iakiegokolwiek stanu i kondycyi, żadnych obyczajem soli, zwłaszcza w baławaniach zupełnych, z granic Korony Naszej, do Śląska i do Morawy inszemi drogami, iedno przez Oświęcim nie wywozili, pod utraceniem teiże soli. I rozkazało się staroście oświęcimskiemu i Zatorskiemu terażniejszemu i potym będącym, aby w tym wszystkim Oświęcimiany zachowali, i gdyby tego była potrzeba, bronili. Co wszystko szerzej na tym liście iest opisano.

^b *W VL*: Naszej.

14. Ciz Oświęcimianie.

Ukazali także list Nasz **sub data Petricoviae^c in conventu generali Regni 16 die mensis Maii, anno Domini 1565**, na teraźniejszym sejmie dany, którym opatruie się im to, aby kupcy i furmani nie na Kęty ani Chrzanów, ani na wsi inne, miiając skład oświęcimski, z kupiami a zwłaszcza z solą, obyczaiem i zapłatą oświęcimską kupioną, ieździli, iedno na Oświęcim, wedle praw i starodawnego zwyczaiu, iako także szerzej w sobie tenże list obmawia.

15. Miasto Podoliniec ze Spiszą.

Okazało list króla Kazimierza, **de data Petricoviae, feria secunda ante festum Pentecosten proxima [19 V] anno Domini 1455** na skład w tymże swym mieście wszystkich towarow, ktorzykolwiek i skądkolwiek przywiezionych, zwyczaiem innych miast składy mających **ad beneplacitum**.

16. Toż miasto.

Okazało przywilej króla Zygmunta, **de data Cracoviae, feria secunda proxima post Dominicam Palmarum, [26 III] anni 1537**, którym przywileiem potwierdza list krola Kazimierza wyżej opisany. Także też **ad beneplacitum suum** i starostom rozkazuie, aby kupcy i furmani ku temu składowi przywodzili.

17. Miasto Będzin.

Ukazało przywilej króla Kazimierza, **de data 1464** na skład solny na wieczność tym sposobem, iż każdy furman ku Śląsku iadąc z solą, powinien tam mieszkać przez trzy dni i tam tę sol przedawać, a za trzy dni wolno mu będzie odjechać.

18. Miasto Wieliczka.

Okazało list króla Kazimierza **de data 1451** na skład solny, swemu miastu na czasy wieczne dany, tym sposobem, aby Wieliczczanie na krakowskim składzie cztery ławy wolne mieli, na których ławach we wtorek przez cały dzień, a we czwartek do godziny nieszpornej, a w piątek przez cały dzień tylko każdego tygodnia, **sal bancarum proprium exponant et vendant**. A w te dni iarmarkowe, tedy im wolno będzie póki iarmark będzie stał, przedawać na przezręczonych ławach czasy wiecznemi.

Woiewodztwa sandomierskiego.

19. Miasto Sandomierz.

Mieszczanie sandomirscy ukazali przywilej księżęcia Leszka, roku Bożego 1236, na skład w Sandomierzu.

20. Toż miasto.

Ukazało list króla Kazimierza **de data 1366** na skład soli i śledzi, a drugi list króla Władysława **de data 1390**, w którym dał im wolność wożenia soli Wisłą i ziemią, z żup bocheńskich i wielickich. A trzeci list króla Kazimierza **de data 1459**, gdzie im też około składu opatrzenie czyni.

21. Toż miasto.

Ukazało list króla Kazimierza **de data 1459**, w którym są listy inserowane, iako króla Władysława **de data 1390** i potomkow ich, którzy to królowie dali miastu sandomierskiemu przywileie na skład soli i śledzi na wieczność, takim sposobem: iż ktorzybykolwiek z Krakowa abo z Torunia iechali przez miasto Sandomierz z śledziami abo z solą, będą powinni według przywileiow starych trzy dni w Sandomierzu przedawać te kupie, a po trzech dniach będą moc wyiachać; iako się szerzej w przywileiach produkowanych opisuie.

22. Miasto Wiślica.

Okazali Wiśliczanie list króla Kazimierza roku pańskiego 1463 dany, na skład soli w mieście ich. Ukazali też drugi list króla Kazimierza **de data 1450**, iż sol w bałwaniech bocheńską

^c *W VL*: Petricovien.

maią wozić, żeby składu nie dopuszczali. Ukazali i nadto list króla Kazimierza **de data** 1490 na skład soli, i tamże list inserowany króla Kazimierza 1450.

23. Miasto Radom.

Ukazało list króla Kazimierza Jagiełłowego syna, pod tąż datą i w iedneż słowa, na drogi takoweż, iako i Poznańczycy ukazali, tylko tym się mieni, iż datę napisano w Piotrkowie na sejmie. A w Poznańskim, z prosta w Piotrkowie; iako niżej, gdzie się ten list poznański opisuje, uirzysz.

W wojewodztwie ruskim.

24. Miasto lwowskie.

Ukazało list króla Władysława **de data** 1424, w którym iest inserowany list Jadwigi krolowy polskiej **de data** 1387, między innemi wolnościami dana im wolność tą klauzulą: **Praeterea volumus, ut omnia et singula telonea et tributa, post mortem S[erenissimi] Principis Domini Casimiri, piaae memoriae, olim Regis Poloniae, avi Nostri charissimi, indebite et iniuste per quempiam statuta, omnino et totaliter deponantur.** A w tymże przywileju tak krolowa dała wolność na skład soli i wszelakich kupi, iż kupcy z rozmaitemu kupiami, nie gdzie indzie, iedno w Lamburku, to iest we Lwowie, na czasy wieczne, iako i przedtym dzierzano było, maią mieć skład. Ani też żaden kupiec nie ma sobie innych dróg wynaidowyc, ani składu czynić, iedno we Lwowie.

25. Toż miasto.

Okazało listy króla Kazimierza **de data** 1460, którymi otrzymali konfirmacją składu we Lwowie wyżej pomienionego, iż miasta, które są za Lwowem, iako Halicz, Kołomyja, Stryj i insze wsi, nie maią dalej z kupiami ieżdżić, iedno do Lwowa, ani maią indziej omijać ani przeieżdżać albo obieżdżać **ad loca anteriora**, iako do Przemyśla, Jarosławia, Rzeszowa, Bełża i do innych ktorychkolwiek mieisc. Także też i przerzeczone **anteriora loca** miast, miasteczek, wsi i innych, skład we Lwowie mieć maią, a dalej nie ieżdżić, iako szerzej ich przywilej obmawia.

26. Toż miasto.

Ukazało przywilej króla Władysława **de data** 1404, w którym otrzymało między inszemi nadaniami, iż kupcy wołoscy, pogańscy abo chrześcijańscy z zamorskich krain przyieżdżający, nie maią składu mieć, ani swych kupi przedawać, iedno we Lwowie. A przedawszy we Lwowie kupie swe, inszych nakupiwszy, nie mogą ich w Wołoszech przedawać, ale za morze z niemi iachać.

27. Miasto Kołomyja.

Okazało list króla Zygmunta **de data** 1513, w którym iest list króla Kazimierza inserowany **de data** 1456, którym krol Kazimierz dał skład na wieczność, takim obyczaiem: aby ci, którzy wożą sol **in districtu Colomiensi**, aby iej składu nie mieli ani przedawali, iedno w Kołomyi, a ludzie zaś którzy na targ przyieżdżają, maią u mieszczan kupować. Także i kupi rozmaitych nie ma być targ, iedno w Kołomyi, ani we wsiach. Z Wałach także gościniec nie ma być, iedno przez Kołomyję.

28. Miasto Krasnostaw.

Mieszczanie Krasnegostawu ukazali list króla Zygmunta **de data** 1525, na skład soli swemu miastu, iedno że **ad beneplacitum Maiestatis Regiae etc.**

29. Miasto Turobin.

Ukazało list Nasz, żeśmy dali im na skład sol drohobycką i wozić ią na miejsca zwyczajne, bez szkody żup krakowskich, ale nie wieczny, **de data Brzeście Lithuanico, die ultima Aprilis** 1554.

Wojewodztwa lubelskiego.

30. Miasto Lublin.

Ukazało list króla Władysława **de data** 1392, którym przywileiem daie skład temu to miastu, na wieczność: iż każdy kupiec, iadąc ze wszelakiemi kupiami przez to miasto, ma ośm dni

tam przyiachawszy, kupie swoje składać. A potem, choćby nie sprzedał, będzie mu wolno po wszystkim Królestwie Naszym iachać.

31. Miasto Parczow.

Ukazało list Nasz **de data** 1553, w którym daliśmy im skład soli ruskiej, którą z Bełza i z Krasnegostawu przywożą, **sine praeiudicio aliorum depositiorum**.

Woiewodztwa bełskiego.

32. Miasto Bełz.

Mieszczanie bełzcy ukazali list Nasz **de data** 1563, w którym jest inserowany list książęcia Ładziśława² **de data** 1377, któryśmy list potwierdzili na skład, iż Litwa nie ma dalej po sol jeździć, iedno do Bełza. A Litwa tamże w Bełzie ma kupie składać, kiedy po sol przyiedzie.

W Wielkiej Polsce woiewodztwa poznańskiego.

33. Miasto Poznań.

Mieszczanie poznańscy ukazali przywilej króla Władysława roku 1394 na skład poznański, wszelakich kupi i towarow miastu ich nadany i przez nieboszczyka króla Zygmunta Oica Naszego roku Bożego 1521 potwierdzony. Który to w sobie ma, aby każdy kupiec, przekupień, forman, którykolwiek iakimżekolwiek towarem kupczy, tak z Księstwa Litewskiego, Mazowieckiego, Śląskiego, z Państwa Ruskiego **generaliter** i ze wszystkiego Królestwa, winien był z towarem swym do Poznania iechać i tam trzy dni z towarem stać. A ieśliby go tam nie sprzedał, potem cło zapłaciwszy, wolnie z towarem gdzie chce iechać, **sub poena confiscationis omnium bonorum suorum, in contrarium facientes edita**.

34. Toż miasto.

Ukazało list króla Kazimierza Jagiełłowego syna, pod datą piotrkowską w poniedziałek **infra octavas Ascensionis Domini [19 V]** 1455, na którym tak drogi opisano i postanowiono za przysięgą tych mieszczan, iż te drogi były starodawne. To jest ziem ruskich i bełskiej przez Rubieszow, Krasnystaw, Lublin, Kazimierz, Zwoleń aż do Radomia, a z Radomia ku Wrocławowi Śląskiemu przez Skrzyń, Opoczno, Żarnów, Przedbórz, Radomskie, Brzeźnicę, Wieluń i przez Bolesławiec. A do Wiekiej Polski z Radomia przez Przytyk, Inowłódz, Brzeziny, Stryków, a potem przez Łanczycę, iako szerzej w tym liście opisuje.

35. Miasto Poniec.

Okazało list króla Alexandra **de data** 1504, w którym inserowane dwa listy, ieden od Władysława króla sub data 1398, który to w sobie ma, aby wszyscy i każdy kupiec, mieszczanie a obywatele miast i miasteczek wielkopolskich, ze wszelakimi rzeczami abo kupiami, chcąc iechać ku Wrocławowi abo Śląsku, starami drogami jeździli, to jest przez Szrem i Poniec. A tamże mają clić: we Szremie mają dawać cła po cztery pieniądze, od każdego konia, a w Poniecu po półgroszku. **De aliis autem provinciis vel incolis**, tedy mają dawać od każdego konia po półgroszku, a od bydłęcia po sześci pieniędzy. A drugi list tamże inserowany drugiego Władysława **de data** 1441, gdzie ustawił w Poniecu cło, aby każdy z Wiekiej Polski płacił **per medium grossum, extranei vero vel ductores, per grossum unum**. I nie mają też kupcy inedy jeździć, iedno przez Poniec ku Śląsku, **sub amissione omnium mercium**.

W woiewodztwie kaliskim.

36. Miasto Kalisz.

Mieszczanie kaliscy ukazali przywileie dwa króla Zygmunta, ieden **de data** 1540, który pierwszy list ma to w sobie, iż kroi Zygmunt ustawił mieszczanom kaliskim skład w Kaliszu, za prośbą i za słusznymi przyczynami, tak dla poprawy miasta iako i zamku, który skład gdyby przeiechali, kupie wiozące tracą. A drugi list Nasz **de data** 1552, który to ma w sobie, iż krol Olbrycht dał był skład, iż każdy kupiec przez siedm dni z wykładaniem kupi ma stać, tym

² Mowa tu o księciu Władysławie Opolczyku (zm. 1401), wielkorządcy Rusi Czerwonej od 1372 r.

to mieszczanom kaliskim od Jana Ostroroga wywołanym, któryśmy My potwierdzili, także i krol Olbracht, **et loco beneplaciti perpetuo** ustawiliśmy.

37. W tymże liście też opisano drogi przez Jana Ostroroga starostę wielkopolskiego, z rozkazania króla Olbrychta postanowione, i list przez tego Ostroroga na to dany **de data** in Koźminek, **feria secunda postridie Sanctae Trinitatis**, [30 V] anno 1496. Który list Ostrorogów kroi Olbracht potwierdził **de data in conventionem Sandomiriensi, feria secunda post Dominicam Oculi proxime praeteritam, anno Domini** 1497, które drogi tak opisano:

38. Naprzód mieszczenie ziem pruskich do Wrocławia Śląskiego, Brzegu, Nysy, Świdnicy, Opola, Opawy **et eis finitima**, przez Bydgoszczą, Gniezno, Wrześnią, Pyzdry.

39. Także też i z tychże ziem pruskich, do miast wyżej opisany śląskich mogą też iść przez Radziejów, Włocław i Konin.

40. Trzecia droga tymże ziemiom pruskim do tychże miast śląskich wyżej opisanych wolna być ma przez Toruń, Koło, Turek i z miast polskich przerzeczonych i im przyległych; ci wszyscy mają iść przez Kalisz, a z Kalisza do Ostrzeszowa, a potem do Śląska.

41. A koby z tychże ziem pruskich chciał iechać do Głogowa, Legnicy, Gierlice, Brudu, Żytawy³ i do innych przyległych, ci mają iść, jeśli im się będzie podobało, nie przez Kalisz, ale przez Poznań, Kościan, Schowę.

42. A ziemie mazowieckie, iako to Rawa, Sochaczów, Płocko, Gostynin i insze wszystkie miasta mazowieckie, idąc do Śląska, mają iść przez Koło i Wartę, Koźminek, Kalisz, a z Kalisza do Ostrzeszowa, a stąd do Śląska.

43. A Warszawa i insze ziemie mazowieckie nie na Kalisz, ale na Bolesławiec, aż do Śląska, przez Wartę i Koźminek, powinni iść na Kalisz i Ostrzeszów i dalej.

44. A Praga i czeska ziemia ku Mysznu⁴, Lusacj⁵ i część Śląska, wieżdżając do Korony przez Poznań, nie powinni iść przez Kalisz, ale część Morawy i Czechow i Praga, ku Morawie wieżdżając do Korony, przez Wrocław, Rygę [szc] i Myszę; ci z Ostrzeszowa przez Kalisz powinni chodzić. A potem woły, które pędzą z Mazowsz i ziemi polskich Mazowszu granicznych, przez Wartę i Koźminek, mają być pędzone przez Kalisz i Ostrzeszów abo gdzieby się podobało tym co pędzą.

Wieluńska ziemia.

45. Miasto Wieluń.

Acz w mieście wieluńskim przedtym skład nie był, a wszakże iż jest bliskie miasto granicom śląskim i pilnie Nas za to prosiło wiele panów rad Naszych, tedy im skład kupi wszelakich dać listem osobnym rozkażemy. Iako o tym szerzej list ten Nasz świadczyć będzie.

47. A tak opisawszy te składy i drogi, nic nie derogując, iako się wyżej opisało, prawom i postępkom prawnym, które między sobą niektóre miasta i miasteczka około tych składów i dróg mają, aboby jeszcze potem słusznie mieć mogły, rozkazujemy, aby się każdy wedle nich, iako są opisane i iako każde miasto i miasteczko szerzej około wszego listy a przywileje swe pokaże i iako konstytucje sejmu terażniejszego szerzej o tym opisują, zachowywali i zachować rozkazali. Tak, iżby się we wszem tym to przywilejom mieiskim i konstytucjom sejmu terażniejszego piotrkowskiego dosyć stało, pod łaską Naszą abyście inaczej nie czynili. A dla lepszej pewności, pieczęć Naszą ku temu przycisnąć rozkazali. Dan z Piotrkowa w sobotę przed Kwietną Niedzielą [14 IV] lata Pańskiego 1565, królowania Naszego 36. Na własne Króla Jego Miłości rozkazanie.

³ Tj. Zgorzelec (Görlitz), zapewne Budziszyn (Bautzen), Żytawa (Zittau).

⁴ Tj. Miśń.

⁵ Tj. Łużyc.